
IN MEMORIAM

KÓSZÓ SÁNDOR 1976–2008

Hosszú betegség után fiatalon elhunyt (élt 31 évet) barátunk, Kósza. Alföldi születése ellenére a Bükk szerelmese volt. Ha tehetett, szabadidejét itt töltötte, gyakran hónapokat. Így került kapcsolatba 12 évvel ezelőtt kutatócsoportunkkal. A találkozás annyira elmélyült, hogy előbb túravezetői, majd 2004-ben kutatásvezetői vizsgát tett. Ekkorra több eredményes feltárás résztvevője volt (Peskő-katlani-barlang, Medvetükrös-barlang stb.), majd saját szervezésű kutatásokba kezdett. Átvette a Kopasz-réti-barlang feltárásának irányítását, de emlékezetesen marandót a Pes-kő falában talált barlangok megtalálásával, kutatásával végzett. A fal egyik rejtetten megbúvó üregét úgy emlegettük, hogy a Kósza barlangja, ami (véletlenül) Kósza-barlang néven lett kataszterezve még életében.

Szuggesztív kolerikus személyisége nem hagyta közömbösen azt, aki megismerte. Aki csak felületesen érintkezett vele, annak kissé ellenszenvesen flegma, nemtörődömnek tűnhetett. Aki jobban megismerte, annak melegszívű, talán túlzott igazságérző barátjává vált.

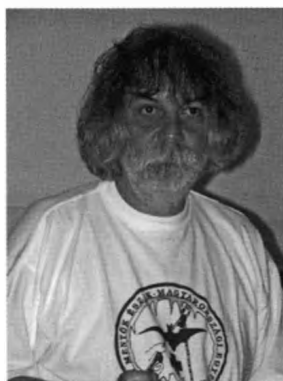
Számunkra a közös túrák a legemlékezetesebbek. Stílusa néha kényelmetlenül szókimondó, csipkelődő volt, nem hagyta elkényelmesedni a társait. Szinte minden helyzetben biztosan lehetett rá számítani.

Legtöbbet talán azoknak adott magából, akiket nagy gyakorlati érzékkel oktatót a kötéltechnikára, a barlangi ismeretekre egyesületünk tanfolyamain.

Emlékedet megőrizzük! Nyugodj békében!

Kószát a Myotis Barlangkutató, Természetjáró és Természetvédő Egyesület saját halottjának tekinti. Hamvai egy részét saját kérésére a Pes-kőről szórtuk 2008. január 19-én 12 órakor zártkörű megemlékezés keretében, családjá jóváhagyásával.

Lengyel János

KOVÁCS ATTILA 1952–2008

Kovács Attila örökre elment tőlünk, amikor 2008. február 3-án, 11 óra után elindult felfelé a hegyoldalon Miskolc-Bükkszentlászló határában a Nagy-sánkra, túratársaival és hűséges kutyájával, Szindivel. Az árnyékos völgyből jól látszott, hogy a hegyoldalon a nap ragyogóan sütött, kitűnő túraidő volt, minden túrázásra csábított. A közösen tervezett útnak volt egy olyan része is, amit Attila sem ismert, ezért örömmel vette, hogy oda most vezetővel fog eljutni. El is jutott a Nagysáncig, fotózott, de a túra végcéljához, a bükkszentlászlói kocsmáig már nem érkezett meg. Mi a déli órákban szembesültünk a döbbenetes ténnyel: Kovács Attila, az utóbbi két évtized

legnagyobb formátumú miskolci barlangkutató barlangásza nincs többé, útjaink örökre és visszavonhatatlanul szétváltak, beteg szíve nem dobog tovább.

Kapcsolatunk – ami egybeesett Attila és a barlangászat kapcsolatának kezdetével – az 1980-as évek közepére datálódik. Megjelent a Kis Barlangászok Baráti Körének egyik túráján, és élete végéig közöttünk

ragadt. Először csak túrázott velünk – barlangokban és a felszínen – majd egyre több és több egyesületi, barlangkutató alapítványi munkát, feladatot vállalt és végzett el nagyon sokunk maximális meglepedésére. 1989-ben lett a Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület teljes jogú tagja, halálakor több év óta már alelnöke volt. Meghatározó vezetője lett a Bükk Barlangkutatásért Alapítványnak, aktív tagja a Barlangi Mentők Észak-magyarországi Egyesületének. Társulatunknak 1988-tól volt tagja. 1991-ben elvégezte a kutatásvezetői tanfolyamot, azóta számos bükk barlang kutatásvezetőjeként (is) tevékenykedett.

Sokat járt barlangba, de igazi nagysága a szervező, dokumentáló, értékőrző tevékenységében öltött testet. Csendes volt, halk szavú, megfontolt – de ha megszólalt, leírt valamit, arra feltétlenül oda kellett figyelni. Problémákat vetett fel, megoldásokat adott, gondolatokat közölt – és a miskolci barlangos társadalom túlnyomó többsége azt elfogadta, értékelte, annak megfelelően cselekedett.

Sok barlangos túrát szervezett, vagy vett részt a mások által szervezett utakon hazánkban és a környező országokban, sokszor más országok kutatóival közösen. Komolyan, megfontoltan, érdeklődően, sok-sok fotót csinálva, majd írásban is dokumentálta azokat. Mindenhol, minden formában gyűjtötte a barlangos információkat, rögzítette, rendszerezte azokat, továbbadta, felhasználására buzdított.

A Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület 2002-ben ünnepelte meg a szervezett miskolci barlangkutatás 50. évfordulóját. Az erre az alkalomra kiadandó reprezentatív barlangos könyv előkészítését és szerkesztést – részben megírta – is Attila végezte mérhetetlen nagy akarással, hatalmas kitartással, szerteágazó kutatómunkával, hangyaszorgalommal.

A könyv szerkesztése-írása kissé „megbicsaklott”, amikor 2001 januárjában a létrási Vizes-barlangban aortapedést szenvedett, de a szakszerű barlangi mentés és a sikeres műtét – majd több hónapnyi lábadozás – után ismét visszatért a terepre, a barlangokba és töretlenül folytatta az adatgyűjtő, rendező, könyvíró-szerkesztő tevékenységét.

A szívével komoly problémái voltak az utolsó hónapjaiban. Görgette maga előtt a megoldást – orvosi vizsgálatot, majd a feltételezett beavatkozást – mivel még be kellett fejeznie a legutolsó évkönyv anyagát, rendezni kellett a 2007-ről szóló hivatalos jelentéseinket. Itt maradt nekünk a csaknem kész anyag – de már nincs itt ő, aki igazán befejezhetné.

Attila hamvait az általa oly mérhetetlenül tisztelt és csodált bükk természetbe szeretett családja szórta szét.

Kedves Attila! Elmentél, előre mentél, élére álltál egy másik csapatnak, ahogy egy jó barlangi túravezetőhöz illik. Mi még itt vagyunk, de biztos, hogy követni fogunk. Kérünk, hogy a találkozásunkig jegyezd fel barlangos tetteinket, hiszen eddig is nagyon jól végezted ezt a magad választotta hatalmas feladatot.

Búcsúzunk a nagy barlangos krónikástól, a megfontolt barlangkutatótól, a lelkes barlangásztól, az éles szemű fotóstól, a természet szerelmesétől, az éles eszű, igazságkutató közéleti embertől, a megbízható családfőtől.

*A Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület nevében
Dr. Lénárt László*

JAMRIK KÁROLY **1916–2008**

Jamrik Károly, Társulatunk tiszteleti tagja, hosszú időn át társelnöke, aki oly sokat tett Társulatunk munkájáért, fennmaradásáért, 2008. április 1-jén, életének 92. évében elhunyt. Segítőképpen állt mellénk, amikor az akkori törvények értelmében egy társulat működésének feltétele volt, hogy valamely országos főhatóság vállalja a felügyeleti szerv feladatát. Ő, mint a Nehézipari Minisztérium bányászati ágazatának főmérnöke, az ágazat főgeológusával együtt érték el, hogy a minisztérium vállalta ezt a szerepet,

így alakulhatott meg 1958-ban Társulatunk. Neki köszönhattük azt is, hogy éveken át irodahelyiséget kaptunk a Bányász Szakszervezet székházában.

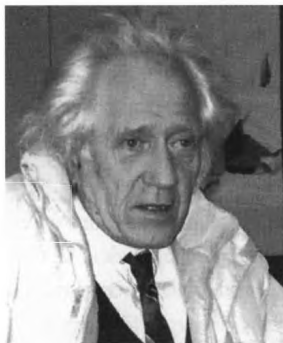
Az egykori tatabányai bányászfiúnak szívéhez közel álltak a föld mélyébe nyúló barlangok, fiatal korában barátaival együtt ő maga is bejárta és megszerette a környék barlangjait. Ezért nemcsak kívülről akarta támogatni Társulatunkat, hanem annak ügyét, sorsát magáénak érezte, és néhány hónappal megalkulása után ő maga is belépett tagjaink közé. Mindvégig hűségesen és önzetlenül segítette a Társulat munkáját és az egész magyar karszt- és barlangkutatók ügyét. Az 1960-as években, mint a Társulat akkori főtitkára megtapasztaltam, hogy bármi gondunk, bajunk merült föl, Jamrik Károlyhoz biztos fordulhatunk, mindig számíthatunk segítségére.

A segítőkészség az egyéniségéből, a lelkéből fakadt. Ő mindig és mindenütt segített minden tisztességes ügyet, minden előbbre vivő törekvést, és segített mindenkin, akinek gondja, baja, nehézsége támadt. A társulati munkából is kivette a részét. Konkrét feladatokat vállalt. Közel két évtizeden át tevékeny társelnöke volt egyesületünknek.

Amikor főnöke, a nehézipari miniszter a 60-as évek vége felé úgy döntött, hogy a minisztérium nem vállalja tovább a Társulat felügyeletét, ami a feloszlást vonta volna maga után, és ennek a döntésének a végrehajtását Jamrik Károlynak feladatuk adta, ő ezt mindaddig nem hajtotta végre, amíg a Társulatnak – nem kis idő múltán – sikerült felvételt nyernie a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetségébe, és így működése akadálytalanra vált. Jamrik Károly a Társulat létét mentette meg akkor. Köszönetüket ezért a Társulat tagjai, a magyar barlangkutatók, a Herman Ottó-érem adományozásával fejezték ki. Az elnökségből való visszavonulásakor pedig a Társulat tiszteleti tagjává választották.

Most, amikor búcsúznunk kell tőle, úgy érzem, nem veszítjük őt el végérvényesen. Mert csak az hal meg igazán, akit elfelejtnek. Az ő feledhetetlen segítőkészsége, embersége, barátsága pedig a magyar barlangkutatóknak nemcsak az emlékezetében, de a szívében is él tovább. Akik igazán ismertük, tiszteltük és szerettük, mindig itt fogjuk érezni Őt magunk között.

Dr. Dénes György

GÁDOROS MIKLÓS **1936–2008**

Gádoros Miklós barátunkban egy olyan embert veszítettünk el, aki ragyogó szellemi képességekkel rendelkező elektromérnök volt és szívvel-lélekkel élt-halt a barlangkutatásért. 1936-ban született Pécsen. 1981-ben megnősült és két fia született. A Budapesti Műszaki Egyetemen szerzett diplomát 1961-ben. 1957-ben lépett be az Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem (ÉKME) Ásvány és Földtani Tanszék Barlangkutató Csoportjába. Alapító tagja lett a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulatnak. Kivette részét a Vass Imre-barlang feltárásából is, mivel egyik első bejárója volt a Narancs-zuhatag felett talált felső ágnak (Walhalla). Első munkahelyei a VITUKI és a Jósvafői Kutató Állomás voltak.

Amikor Papp Ferenc-professzor 1957-ben megalapította a Jósvafői Karsztkutató Állomást, attól kezdve Miklós számos kutatási munkának a kulcsembere lett. 1958-ban kezdtük el a Vass Imre-barlang tudományos kutatását. Az ő vezetésével építettük ki az első telefon-kapcsolatot a Kutató Állomás épülete és a Vass Imre-barlang végpontja között. Az első barlangi tudományos mérésekben is igen aktívan vett részt. A barlangi csepegéshozam méréséhez szivornyás műszereket építettünk. Első nagy munkája egy telefonközpont-elemkből épített barlangi távmérő-műszer volt. Ez tette lehetővé, hogy a később kiépített mérőhálózat keretében üzemelő három barlangi meteorológiai állomást és több csepegésmérő műszert

tárcsázással lehessen mérésre kiválasztani. Erről szóló cikke megjelent a „Karszt és Barlangkutatás” c. MKBT 1962 évi Évkönyvében és az Amerikai Barlangkutató Társulat kiadványában is angol nyelven.

A jósvafői szivornya forrásoknál a kitörések kezdetének statisztikai vizsgálata alapján valószínűnek látszott, hogy a hozam változásában a földkéreg árapály-jelensége is szerepet játszik. Ennek bizonyítása érdekében a Vass Imre-barlang szélesség változását is megmértük tized mikrométeres érzékenységgel. Miklóst kértük fel az új mérőhely tervezésére és kialakítására. Tevékenységét Sárváry István kutató társunk ötletekkel segítette. Kitűnő munkája nyomán lehetővé vált az ún. „litoklázis-fluktuáció” első kimutatása, amely vizsgálat igazolta az árapály- és földrengés-hatás befolyását a karsztforrások vízhozam-változására.

A jósvafői Nagy-Tohonya-forrás szivornya kitörései és a forrás hozamának kimutatható melegvízű összetevője olyan nagy hatással volt elhunyt barátunkra, hogy elektromérnök létére 1971-ben Ő írta meg az első cikket a forrás működéséről. A MKBT Évkönyvében megjelent tanulmányban Magyarországon először érdemben Ő foglalkozott a csapadékból származó mélykarsztvizek áramlási problémáival az általa létrehozott hidraulikai modell segítségével. A Lófej-forrás hármasszivornyarendszerének hidraulikai modelljéhez is Ő készített vízhozam-regisztráló berendezést. Ez tette lehetővé annak bizonyítását is, hogy a modell a valóságot mintázta meg. Később figyelme a Vass Imre-barlang klímavizsgálatára összpontosult és 40 éves mérési eredmények feldolgozása alapján világviszonylatban új barlangklíma-elméletet dolgozott ki, amely kiterjedt a barlangi radioaktivitás és a légnyomás-különbség kérdéseire is. Legalább 60 publikációja jelent meg a hazai folyóiratokban és a nemzetközi konferenciák kiadványaiban.

Elektromérnöki munkája is igen sikeres volt. A Budapesti Rádiótechnikai Gyárban egyik általa szerkesztett berendezéssel szabadalmat nyert. Két évre kiküldték Irakba az ottani mezőgazdasági telepek rádiótelefonos kapcsolatának kiépítése érdekében.

Tevékenyen vett részt a Barlangkutató Társulat munkájában. Hamarosan bekerült a Társulat vezetésébe. 1982–86 között elnökségi tag, utána 1986–91 között a Társulat főtitkára volt, majd társelnökként tevékenykedett. Társ szerzője volt a „Magyarország barlangjai” c. 1984-ben megjelent könyvnek. Szerepet vállalt a szakmai előadások és a tanfolyamok szervezésében. Évek hosszú során át a barlangkutató tanfolyamokon Ő tartotta a barlangi mikroklimáról szóló előadásokat, amelyek anyagát jegyzet formájában is közzé tette. Élenjáró volt a vidéki csoportokkal való rendszeres kapcsolattartásban és a kutató táborok látogatásában. Szorgalmazta a barlangklíma- és hidrológiai mérések elterjedését a hazai barlangokban és minden eszközzel támogatta a csoportok mérési munkáit. Több cikluson át tagja volt az Érembizottságnak. Jelentős tudományos munkásságát a Társulat 1984-ben Kadic Ottokár-éremmel ismerte el, 1998-ban pedig tiszteleti tagjává választotta. Segítőkézségére jellemző volt, hogy élete végéig anyagilag is támogatta a Társulat munkáját.

Megrendülten búcsúznunk Tőled Miklós, mert barátságod, nagy tudásod és a barlangkutatás iránt érzett szereteted nagyon sokat jelentett számunkra. Kutatócsoportunknak és a Barlangkutató Társulatnak is Te voltál az egyik legerősebb tartó oszlópa. Nagy hiány marad utánad barátaid között és a magyar barlangkutatók népes táborában.

Maucha László

KINCSES JÚLIA
1922–2008

Társulatunk alapító tagját az áprilisi küldöttközgyűlésen még 85. születésnapja alkalmából köszönthettük, arról beszélgettünk, hogy filmre vesszük barlangos élményeit, majd júliusban váratlanul arról értesültünk, hogy eltávozott közülünk.

Geológus technikusként a Magyar Állami Földtani Intézet munkatársa volt. A 40-es és 50-es években számos nagyszabású és sikeres barlangkutató expedícióban vett részt, többek között a Béke-barlang és a Pénz-pataki-barlang kutatásában. A Béke-barlang feltárásának 40 éves évfordulója alkalmából tartott jubileumi rendezvény alkalmával került újra szorosabb kapcsolatba a Társulattal. A Mátyás-hegyi-barlang Centenárius szakasza feltáró kutatásának és térképezésének is aktív részese volt. Utóbbi barlang felfedezésének jubileumi évfordulója alkalmából – idős kora ellenére – ő is lejött az első nagy teremig, s többünket elkápráztatott frissességével.

Társulatunk 1999-ben tiszteleti tagjává választotta. Szívén viselte a Társulat ügyeit, ő kezdeményezte ez év tavaszán a Vass Imre sír felújítását is, melyet jelentős adománnyal támogatott. Őszintén sajnáljuk, hogy szándékának megvalósulását már nem érheti meg. Rendkívül szerény, csendes, mindig vidám alakját nem felejtsük el.

F. N.

GYÖRGY PÉTER
1938–2008

A Papp Ferenc Barlangkutató Csoport baráti kapcsolata rendkívül nagy összetartó erőt jelentett, de ezen belül György Péter barátunk kiemelkedő személyiség volt. Rendkívüli lelkesedése, kitűnő humorérzéke, sokoldalú segítőkészsége számos közös munkánkat emelte magas szintre. 1938-ban született Budapesten. 1976-ban megnősült és két leánya született. A Budapesti Műszaki Egyetem Villamosmérnöki Karán a Gyengeáram Szakon szerzett diplomát 1961-ben. Utána a Budapesti Rádiótechnikai Gyárban dolgozott, ahol hamarosan a Műszerfejlesztési Osztály vezetője lett. Ott dolgozott a Gyár megszűnéséig: 1994-ig. 1959-ben lépett be az Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem (ÉKME) Ásvány és Földtani Tanszék Barlangkutató Csoportjába. Az első években részt vett a Vass Imre-barlang végpontján végzett feltáró kutatásokban is.

Kezdetől fogva bekapcsolódott a Gádoros Miklós által vezetett barlangi műszerezési munkába. A klíma- és csepegésmérés állandó fejlesztésén kívül közreműködött a barlangi litoklázis-fluktuáció első mérésében is, amelyet 1966-ban mikrométer órával, egy héten át éjjel-nappal, váltott műszakban végeztünk. A Lófej- és Nagy-Tohonya szivornyás források gyakori 6, 12, 18 és 24 órákor kezdődő kitöréseinek feltételezett árapály-eredetét sikerült bizonyítani ezzel a méréssel. A szilárd kéreg árapály-eredetű mozgásán kívül a földrengés-hatását is kimutattuk a barlang szélességének ingadozásában. A források vízhozam-változását befolyásoló természeti tényezők tanulmányozása a Kutató Állomásnak olyan jelentős feladata volt, hogy György Péter kidolgozott egy tízezerszeres nagyítású távmérő műszert, amely már 1971-ben lehetővé tette a hézagterefogat-ingadozás folyamatos mérését. Ebben a munkában Hlaváts László kutatótársunk is közreműködött. Az Ő érdeme, hogy a barlangi forrás vízhozamának egyidejű folyamatos regisztrálása során megtaláltuk az összefüggést a kőzet hézagterefogat árapály- és földrengés-eredetű ingadozása, valamint a forráshozam-

változása között. A mérés fenntartására azonban csak úgy volt lehetőség, hogy 10 éven át rendszeresen ellenőrizte és üzembe helyezte a mérőberendezést, mert a barlangban való közlekedés hőhatása a beépített szuperinvar-acélcsővek ellenére is gyakran elhangolta a nagy érzékenységű fluktuáció-mérő műszert. Segítségével a világon elsők között tudtuk kimutatni a karsztforrások hozam-változásában megjelenő geofizikai hatások jelentős szerepét.

Műszerépítő és -kezelő munkája mellett rendszeresen részt vett a Vass Imre-barlang folytatásának feltárásával kapcsolatos munkákban, így pl. a Musztáng-barlangban és más kisebb barlangokban végzett kutatásokban is.

A Társulatnak 1961-től 2006-ig – kisebb megszakításokkal – volt tagja.

Köszönjük Neked Péter, hogy a Csoportunkban kialakult barátság tüzét Te tápláltad a legnemesebben. Eltávozásod miatti szomorúságunk mindig örömmre fog változni, ha Rád gondolhatunk.

Maucha László

HÉGRÁTH LÁSZLÓ **1939–2008**

Hégráth László korán megismerkedett a barlangok sötét világával, amihez minden bizonnyal édesapjának a Solymári-ördöglyukban szerzett fiatalkori élményei adták az alapot.

Kamasz korában szívesen mászkált a budai Várhegy barlang- és pince-rendszerében. 1955-ben Balázs Dénes mellett az égérszög-teresztenyei barlangrendszer feltárási munkáinál dolgozott. A rá következő néhány évben nyaranta már szüleivel, testvérével együtt az ÉDOSZ Kinizsi Liga kutatójaként táboroztak és végezték a feltárási munkát ugyanitt.

Rendszeresen látogatta a Mátyás-hegyi és a Pál-völgyi barlangokat, ez utóbbiban a hétvégi látogatók csoportjait is vezette, önkéntesként. Munkájával hozzájárult a Szemlő-hegyi-barlang törmeléktől való megtisztításához és új szakaszainak feltárásához. Később a Vám- és Pénzügyőrség kutatócsoportja tagjaként Csillaghegyen a Rókahegyi-barlang feltárásánál találkozhattunk vele.

Eközben a Pál-völgyi-barlang iránti érdeklődése nem csökkent. Felkutatta Scholz Pál Kornél – a barlang felfedezőjének – özvegyét, akitől értékes, eredeti fényképeket, térképeket, kéziratokat és az egykori Pannónia Turista Egyesület sokszorosított lapjának számos példányát megkapta. Ennek az anyagnak a birtokában egy monográfiát készített, amit éppen részletessége miatt nem tudott kiadatni, megjelentetni. Egyszer ellopták tőle a teljes kötetnyi anyagot, azonban szerencsésen visszakerült hozzá, amit évek múltán a Széchenyi Könyvtár védett gyűjteménnyé nyilvánított.

Hobbyként indult adat- és dokumentumgyűjtő kutatásainak vége. Megcsömörlött az élettől. Elege lett a nemtörődöm emberekből, az értelmetlen politikai torzsalkodásból, a gazdagok és szegények közötti mind jelentősebb különbségből, a mindennapi anyagi gondokból. Nem látta további életének értelmét.

Az elhunyt hamvait 2009. január 8-án helyezték el a Farkasréti temetőben.

Hégráth Gyula

Hátsó borítón:

Montenegro – Jeges-barlang második aknája (Hegedűs András felvétele)